GUIO ESQUEMATIC PER A L'EXPLICACIO DE LA POLITICA ECONOMICA DEL GOVERN SOCIALISTA (1982-1993)

La recent evolució de la situació econòmica internacional i els seus efectes sobre l'economia espanyola ens obliguen a reformular el discurs explicatiu de la política del govern. Aquesta reformulació és especialment necessària donat que l'evolució de la situació econòmica és negativa i ho és encara més la percepció pública d'aquesta evolució. Cal afegir que fins ara les explicacions de la política econòmica eren relativament senzilles ja que es produien en un context de fort creixement econòmic i per tant en una situació molt diferent a l'actual.

Reformular correctament aquest discurs explicatiu és imprescindible perquè ens trobem en un canvi profund de situació i perquè ens trobem en un any pre-electoral. Des del punt de vista de la moral del partit convé també desfer un equívoc creat per l'afirmació segons la qual un empitjorament de la situació econòmica suposa necessàriament una derrota electoral del partit que governa. Aquesta afirmació és falsa.

En una situació econòmica difícil, els ciutadans donen suport a la força política que els hi inspira més confiança. I nosaltres estem en condicions de formular un discurs explicatiu que doni una doble confiança: la confiança en que el nostre diagnòstic és correcte i que les mesures que estem prenent són les adequades.

En el cas d'Espanya aquest esforç d'explicació es pot veure afavorit en la mesura que l'experiència del govern socialista ha estat especialment bona en matèria de política econòmica i per aquest motiu es pot utilitzar un discurs explicatiu basat en la idea "sempre hem encertat en el diagnòstic i les mesures aplicades". En el nostre cas sembla, doncs, convenient unir en un mateix procés explicatiu els deu anys del govern, el projecte europeu i la situació econòmica actual i les seves perspectives.

Una altra idea-força a utilitzar és la següent: en el context d'una economia mundial fortament internacionalitzada, una bona política econòmica nacional és aquella que redueix al mínim els efectes negatius de les crisis econòmiques internacionals i que aprofita al màxim els efectes positius de les recuperacions econòmiques internacionals. Aquest ha estat el cas espanyol en la dècada de govern socialista.

1982-1985

L'any 1982 Espanya atravessava una seriosa crisi econòmica, conseqüència de la crisi internacional del petroli de 1973, de l'atràs econòmic espanyol, i dels errors per acció o per omissió de les polítiques econòmiques dels governs anteriors. El govern socialista va haver d'abordar tots aquests problemes heretats i, per tant, aquest període va estar marcat per la lluita contra la crisi econòmica (creixement del PIB del 1.2% al 2.5%), el combat contra la inflació (del 14.4% al 8.8%), la reconversió industrial i la preparació del nostre país per incorporar-se a la recuperació econòmica internacional en curs. Al mateix temps culminàvem feliçament la negociació per a l'ingrés d'Espanya a la Comunitat Econòmica Europea. L'esforç realitzat es veuria recompensat en la següent etapa.

1986-1990

Espanya s'incorpora a la CEE que, a més, s'està dotant en aquells moments de l'Acta Unica Europea, que preveu el mercat únic de béns, serveis, persones i capitals amb data 1 de gener de 1993. Aquest període, doncs, vindrà marcat per la preparació del nostre país per estar en condicions de superar aquest important repte.

En aquest període, la política econòmica del govern socialista assoleix el seu gran objectiu: havíem preparat el país per a incorporar-se a la recuperació econòmica internacional. L'èxit assolit es feia palès en registrar-se en aquest període un creixement del PIB de 22.6 punts, superior al creixement mig dels països de la CEE que va ser de 15.5 punts.

Això s'explica per les xifres del creixement de la inversió en aquest període: 14.7% (1986), 14.9% (1987), 16% (1988), 14% (1989), 6.8% (1990). I també pel gran increment de la inversió estrangera: 284,2 milers de milions de pessetes en 1986; 321,5 en 1987; 521,1 en 1988; 667,3 en 1989; i 1.073,1 en 1990.

Aquest fort creixement econòmic va ser acompanyat, com és lògic en una política socialdemòcrata, per un important procés redistributiu i de desplegament d'una ambiciosa política social. Un procés redistributiu i de política social que tingué tres pilars: la creació de més d'un milió i mig de llocs de treball, la universalització dels serveis bàsics del

benestar i l'enfortiment dels instruments de protecció social (prestacions econòmiques als aturats i despesa en pensions). Les següents dades són una bona prova de l'esforç realitzat:

Despesa sanitària en milers de milions de pessetes i en % del PIB:

1986	1.544	4.78
1987	1.760	4.87
1988	1.976	4.92
1989	2.317	5.15
1990	2.691	5.37

Despesa en educació en milers de milions de pessetes i en % del PIB:

1986	1.191	3.68
1987	1.364	3.78
1988	1.610	4.01
1989	1.918	4.26
1990	2.207	4.41

Despesa en protecció social en % del PIB:

1986	17.84
1987	17.52
1988	17.39
1989	17.90
1990	18.63

A més, aprofitant el fort creixement econòmic d'aquest període, el govern va emprendre un important esforç en matèria d'infrastructures, tal com posen de manifest aquestes xifres d'inversió pública en milers de milions de pessetes:

1986	270,5
1987	297,2
1988	404,0
1989	617,4
1990	792,5

1991-1993

El desembre de 1991 a Maastricht es signa el Tractat de la Unió Europea. Un compromís europeïsta per assolir l'objectiu d'una moneda comú, d'una política exterior i de seguretat comunes, de la ciutadania europea, de la unió política i de la cohesió econòmica i social.

Maastricht no és només l'acompliment d'un somni europeïsta, és, també, el que ens interessa com país perquè fixa uns objectius concrets d'apropament entre les economies dels països comunitaris. Si assolim aquests objectius serem un país europeu d'avançada. Per concretar aquest esforç, el govern ha presentat un programa de convergència econòmica, que conté els nostres compromisos com a país per assolir els objectius fixats a Maastricht per a la construcció de la unió econòmica i monetària. Al mateix temps, el govern ha fixat també objectius concrets per atrapar els països europeus més avançats en tots els terrenys (carreteres, trens, aeroports, serveis públics, educació, sanitat i protecció social de nivell europeu).

El 1991 s'observaven ja els primers símptomes de recessió internacional. La fallida dels esforços nordamericans per superar la recessió interna, les incerteses internacionals, els costos no previstos de la reunificació d'Alemanya i la encara insuficient integració monetària europea, han configurat una tendència al menor creixement de l'economia mundial.

Aquesta nova situació ens afecta de ple. Els seus efectes s'han manifestat a Espanya el 1992 i han posat de relleu la necessitat de reduir alguns desequilibris de l'economia espanola. Aquesta nova situació limita el nostre marge de maniobra i exigeix un major esforç per assolir els objectius de Maastricht que són, cal repetir-ho de forma insistent, el nostre propi interès com a país.

Els continguts econòmics de Maastricht es poden resumir en la consecució d'una moneda única el 1997 ó el 1999. Tots els experts coincideixen en que aquest és el millor camí per garantir un creixement econòmic estable i durador, que és l'únic marc en que poden reeixir polítiques socialdemòcrates com les que hem aplicat a Espanya en l'etapa "feliç" (sols cal veure les dades abans esmentades) 1986-1990.

Per assolir una moneda única, cal procedir a un apropament del conjunt d'economies europees: és el que hem anomenat convergència econòmica. Per verificar aquesta convergència econòmica s'han fixat cinc paràmetres: la taxa d'inflació, el dèficit públic, el nivell d'endeutament, el tipus d'interès i el tipus de canvi.

Si el 1997 o el 1999 aquests paràmetres de l'economia espanyola es troben en un marge determinat per la mitja dels valors d'aquests paràmetres en els tres països comunitaris d'economia més sòlida, haurem verificat aquesta convergència econòmica i podrem, per tant, incorporar-nos a la unió econòmica i monetària i constituirem la moneda única.

De fet aquests cinc paràmetres econòmics es redueixen a dos: inflació i dèficit públic, ja que controlats aquests dos és ben senzill cumplir les exigències en matèria de tipus de canvi i de tipus d'interès. Pel que fa al nivell d'endeutament amb respecte al PIB és una variable que es troba ja, en el cas d'Espanya, en els marges fixats a Maastricht.

Però seria un error atribuir l'esforç de reducció de la inflació i del dèficit públic a l'acompliment dels compromisos adoptats a Maastricht. Volem reduir la inflació i el dèficit públic perquè això interessa a l'economia espanyola. De la mateixa manera que cal reduir el desequilibri de la balança comercial.

Per què interessa reduir la inflació, el dèficit públic i el dèficit comercial? És ben senzill. Estem en una economia oberta, en una economia internacionalitzada molt competitiva. I per assegurar un creixement econòmic sostingut en una economia oberta cal reduir aquests desequilibris i augmentar la competitivitat de l'economia espanyola.

L'increment de preus en major mesura que els països europeus redueix la nostra capacitat de competir i amenaça el nostre creixement continuat. També cal tenir present que una inflació menor afavoreix les persones amb ingressos baixos (pensionistes, aturats i assalariats poc qualificats).

Cal recordar també que un dèficit públic menor allibera els recursos utilitzats per sufragar el dèficit públic, alló que anomenem el deute, per a ser utilitzats en forma d'inversió pública o privada.

Cal reduir també el dèficit comercial, ja que comprem a l'exterior més que no pas venem. Hem de reduir la demanda interna de bens produïts a l'estranger i augmentar les nostres exportacions.

Es tracta, doncs, d'un combat per reduir els desequilibris tradicionals i els nous desequilibris de l'economia espanyola. Els desequilibris abans esmentats i el desequilibri més preocupant per a una política progressista: l'atur. Quin és el principal remei contra l'atur? Un creixement sostingut de l'economia, el creixement de les inversions nacionals i estrangeres.

Els desequilibris citats estan lligats a la menor competitivitat de la nostra economia. Es poden destacar quatre tipus de factors que expliquen la nostra menor competitivitat: la menor eficàcia de l'administració i dels serveis públics amb respecte als dels altres països europeus, les mancances en matèria d'infrastructures i comunicacions, un excessiu pes dels costos salarials en els processos productius i de prestació de serveis, i mancances en l'organització i eficiència de les nostres empreses, que han de millorar la seva estructura i equipament.

L'esforç de reducció del dèficit públic allibera recursos per a la inversió en infrastructures i, al mateix temps, obliga a una millor utilització dels fons públics i, per tant, a millorar l'eficàcia de l'administració i dels serveis prestats des del sector públic. En aquest capítol es podrien citar les mesures preses o en estudi per millorar el funcionament de l'INEM i del sistema sanitari públic.

Cal també racionalitzar el pes dels salaris en l'estructura de costos empresarials. És una forma de reduir la demanda interna i, sobretot, de millorar la competitivitat de la nostra economia. I volem fer-ho perquè en èpoques de menor creixement econòmic és encara més necessari no "estirar més el braç que la màniga" i aprofitar al màxim els recursos disponibles.

Això explica la necessitat de la moderació salarial, que sols és possible en un marc de diàleg social, ja que, de forma negociada, aquest objectiu és compatible amb el de mantenir el poder adquisitiu dels salaris.

Al mateix temps, és exigible dels empresaris un esforç de reinversió productiva dels beneficis. I és exigible de tots els ciutadans una aportació responsable a la Hisenda Pública, seguint reduint el frau fiscal.

Juntament amb els objectius de convergència econòmica, el pla d'actuació del govern contempla una especial atenció al capital humà (sistema educatiu, formació ocupacional i recerca) i al capital físic (seguir invertint un 5% del PIB en infrastructures).

Aquests objectius, molt ambiciosos, són possibles tot i la limitació que suposa un creixement econòmic inferior al de l'anterior etapa. Res no indica que no estiguem en condicions d'assolir-los, ja que aquesta situació és infinitament millor a la que vàrem trobar el 1982.

Cal, però, construir un important consens social entorn dels grans objectius que tenim plantejats com a país. Sols podrem assolir-los a través d'un diàleg intens amb la societat i perseguint els necessaris acords amb els agents socials.

Per assolir aquests objectius és imprescindible també mantenir la credibilitat del govern. Una credibilitat basada en la capacitat del govern de fer un diagnòstic correcte de la situació i en el fet de prendre les mesures adequades per fer-hi front en cada moment. Aquesta credibilitat es podrà convertir en el lideratge que la societat reclama en moments d'incertesa si som capaços d'explicar bé aquest projecte a l'opinió pública i de mobilitzar el conjunt de la societat i els agents econòmics en aquest esforç col.lectiu.

I si som capaços de fer-ho, la prosperitat relativa que ha viscut el nostre país no serà sols una etapa curta sinó que esdevindrà un marc estable en el que desenvolupar una política socialdemòcrata, una política que beneficiant la majoria dels ciutadans no condemna a cap sector a una marginació definitiva, tal com ho fan les polítiques neoliberals.